

Telers rond Ens werken samen bij bodemverbetering

Wie pakweg tien jaar geleden in de bloembollensector begon over bodemweerbaarheid werd een beetje meewarig aangekeken. Nu is dat anders. Belangrijk, meer aan doen, dat zijn de opvattingen die een groeiende groep telers heeft. Om die reden wijdt BloembollenVisie een serie aan bodemweerbaarheid, bodemvruchtbaarheid en bodemleven. In de vijfde aflevering staat een project rond Ens centraal, waar telers uit verschillende sectoren met elkaar samenwerken om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren.

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto's: Rene Faas, Hortinova

Waar dorpsfeesten al niet goed voor zijn. Aardbeienteler Jos Goossens uit Ens ontmoette daar Marchel Snoek, en ze raakten aan de praat over de kwaliteit van de zandgronden rond Ens. Goossens teelt in de omgeving van Ens zo'n 100 ha aardbeien, en doet dat veelal op huurland. Aardbeien vragen een grond met voldoende organische stof, maar dat hebben de meeste zandgronden rond Ens niet. Het gemiddelde percentage komt vaak niet boven de 1 uit. En dus ging Goossens zelf compost toedienen, ook omdat hij er van overtuigd was geraakt dat er een relatie is tussen het percentage organische stof en de vitaliteit van zijn aardbeienplanten. Hoe hoger het percentage organische stof, hoe minder kans op ziekten. Als hij een aantal jaren later weer terugkwam op gehuurd land was er in de tussenliggende jaren soms geen extra organische stof toegediend, en kon Goossens weer opnieuw beginnen. Daar wilde hij verandering in aanbrengen, het liefst samen met telers waarvan hij grond huurt. Die telen allerlei gewassen: akkerbouwgewassen, bloembollen, maar ook grasland voor de veehoude-

rij. Tijdens het eerder genoemde dorpsfeest werden de eerste contacten gelegd voor wat nu het Praktijknetwerk Vitale Bodem is, dat wordt begeleid door PPO-onderzoeker Pieter de Wolf. Vanuit dit praktijknetwerk is een aantal teeltspecifieke groepen ontstaan, waaronder een met zes bloembollenteeltbedrijven uit de Noord-oostpolder. Deze groep wordt begeleid door Sjoerd Smits van bedrijfsadviesbureau Hortinova. De bloembollentelers Johan Koomen en Marchel Snoek leggen samen met Sjoerd Smits uit wat de stand van zaken is in dit project. Samen met Jaap Broersen, Rob Balk, maatschap Schot en Koos van den Avoird vormen zij de groep bloembollentelers in dit project.

GOEDE COMPOST

Smits licht de filosofie op de aanpak van dit onderwerp kort toe. "Op de zandgronden rond Ens is het organischestofgehalte laag. Dit kan worden verhoogd door het jaarlijks toedienen van goed uitgerijpte compost. Als er meer organische stof in de grond zit, is er minder stikstof en kali nodig voor eenzelfde opbrengst. Door minder stikstof te strooien neemt de kans op ziekten in het gewas en aan de bol ook af. Met die redenering zijn we de afgelopen twee jaar aan de slag gegaan." Wat de bloembollentelers

eerst leerden was het onderscheiden van goede en minder goede kwaliteit compost. Johan Koomen: "We bestelden altijd al wel compost, maar beseften niet dat de ene compost de andere niet is. Sjoerd verzamelde 10 soorten compost, en zaaide er tuinkers op. De verschillen waren enorm. Bij sommige composities kwam de tuinkers niet eens op, bij anderen stond het er prachtig bij." Sjoerd Smits: "De verschillen zitten hem in bijvoorbeeld de mate van uitrijping. Zit er nog veel onvoldoende verteerd materiaal in, dan is de compost nog niet uitgerijpt. Als je die compost gebruikt levert het geen stikstof op maar kost het juist stikstof. En soms is een compost vervuild met plastic en metaal. Ik heb de deelnemers vooral ook laten ruiken en voelen aan compost. Goede compost stinkt niet en is niet meer warm." Resultaat van dit aspect is in ieder geval dat de deelnemers nog jonge compost kopen, en die zelf nog een jaar laten uitrijpen. Koomen: "Jonge compost is minder duur dan volledig uitgerijpte compost. Ik heb zelf een kraantje aangeschaft waarmee ik een paar keer per jaar de composthoop omzet. Met een prima resultaat."

PLANTSAPANALYSE

Een ander facet dat Smits heeft geïntroduceerd in dit project is het uitvoeren van plantsapanalyses. Testcentrum NovaCropControl voert deze analyses snel en goedkoop uit. De teler heeft binnen 24 uur de analyse in huis. Marchel Snoek geeft aan dat dit een must voor hem is om tijdens de teelt mee te werken. Met de plantsapanalyses kunnen 21 hoofd- en sporenelementen in de plant snel en nauwkeurig worden bepaald. Ze geven een ander inzicht dan een grondmonster, aldus Smits. "Wat we bijvoorbeeld in deze omgeving zien, is dat er in de grond voldoende magnesium zit, maar uit de plantsapanalyse blijkt dat het gehalte aan magnesium te laag is. De oorzaak is dat er in de grond een heel hoog calciumgehalte zit, wat de opname van magnesium door de plant blokkeert. Die magnesium is wel heel belangrijk voor de aanmaak van bladgroenkorrels. Daarin bindt magnesium stikstof. Je kunt dus wel veel stikstof strooien, maar als er in de plant niet voldoende magnesium zit om dat te binden, dan gaat de plant die stikstof dus niet gebruiken om bladgroen aan te maken, maar voor de celstrekking. Dat levert planten en bollen op die meer vatbaar zijn voor ziekten en plagen. En dus is het zaak om dan toch magnesium toe te dienen."

Marchel Snoek: "Dat was voor ons de grootste eyeopener tot nu toe. Sjoerd meet regelmatig de gehalten aan onder meer stikstof en magnesium, en dan zie je hoe dat per partij tulpen

tekst foto

of gladiolen verschilt. En je ziet bij de tulp dat eind april bij alle partijen de hoeveelheid stikstof in het blad ineens snel daalt. Dan zijn de tulpen gekopt en begint de bolgroei. En verder kunnen we er op termijn misschien wel een lijn uithalen waarvan we zeggen: tot zoveel ppm gaat het goed en daarboven moet je niet zitten." Door deze methode kwam ook aan het licht waar een van de collega-deelnemers last van had. Een partij tulpen zag lichtgeel van kleur. Gedacht werd aan stikstoftekort, maar het bleek ijzergebrek. Dat was snel op te lossen, en het gewas knapte zienderogen op.

BAKKENPROEVEN

De bloembollentelers zijn de afgelopen twee jaar aan de slag gegaan met bakkenproeven met gladiolen, waarbij aan de grond compost en een stikstof- en kaligift werd toegediend. Uitgangspunt vormde het huidige advies van twee keer 100 kilo N en twee keer 100 kilo K in het groeiseizoen. Een deel kreeg 25%, een deel 50%, maar ook een deel 150%, en een deel niets. Foto's van de planten net na rooien en van de knolopbrengst verdeeld in de diverse maten laten aan duidelijkheid weinig te wensen over. In 2011 gaf de bak met 50% van de adviesgift N en K de beste opbrengst. Smits schrijft dit voor een wezenlijk deel toe aan het stelselmatig toedienen van goed uitgerijpte

compost aan de Enser zandgronden. Afgelopen jaar volgde Marchel Snoek de nateelt in de bloemteelt van de gladiolenknollen. "De verschillen in bladkleur die we in 2011 zagen, zag ik nu weer. De proef met 50% van de adviesgift pikte je er zo uit."

LEREN VAN ELKAAR

Het unieke van dit praktijknetwerk is, dat ondernemers uit de verschillende sectoren met elkaar in contact zijn gekomen. Aardbeienteler Jos Goossens huurde land van akkerbouwers, veehouders en bollentelers. Ze zijn allemaal aan de slag gegaan met het verhogen van het organischestofgehalte in de grond. Niet alleen hij heeft daar voordeel van, maar ook de akkerbouwers, bollentelers en veehouders zijn. Marchel Snoek: "We zijn allemaal in dit gebied bezig en we hebben allemaal te maken met dat lage percentage organische stof. Door er met elkaar veel energie in te steken kunnen we wat bereiken." Een mooi voorbeeld vinden ze de keuze van een aantal veehouders om een deel van hun grasland in te zaaien met een mengsel van gras en klaver. Johan Koomen plant dit najaar bollen op zo'n perceel. "Dat ziet er heel anders uit. De grond is diep doorworteld en wat ruller. Het ligt iets minder strak na het planten." Smits vult aan: "En voor de veehouders was dit wel wennen. Ze mogen name-

lijk minder stikstof strooien, omdat de klaver anders niet goed groeit. Maar als het werkt, hebben de telers het jaar erna er veel profijt van." Een ander resultaat van dit project is dat er bij verhuur van land rond Ens in ieder geval een afspraak wordt gemaakt. Marchel Snoek: "Wie land wil huren dient in ieder geval 25 ton compost per ha toe te dienen. Dat zorgt er in ieder geval voor dat de verhuurder zijn land niet helemaal leeg terugkrijgt. Daardoor wordt het voor hem ook weer aantrekkelijker om zijn grond te verhuren." Via dit project vragen de telers wel aandacht voor het probleem dat het toedienen van bijvoorbeeld 50 ton compost/ha wettelijk niet mag. Smits: "De overheid stelt de kunstmestgift steeds verder omlaag bij, maar dan moeten ze in ieder geval de mogelijkheid krijgen om de grond gezond te kunnen maken met een grote compostgift, waarna ze daadwerkelijk minder kunstmest kunnen strooien." Ook nieuw is dat een onder te werken grasperceel niet meer wordt doodgespoten met Roundup, maar wordt bespoten met huminezuren. Dat helpt de vertering van het gras sterk te verbeteren, zo is de ervaring van de telers. Het effect op het gehalte aan organische stof volgt Smits op de voet. "Nu al zien we dat op de percelen rond Ens die meedraaien in dit project het gehalte stijgt." Waar een gesprek tijdens het dorpsfeest al niet goed voor is.

De tuinkersproef met tien soorten compost liet grote verschillen in opkomst zien